

Waarom leggen kippen het hele jaar eieren?

Terwijl men toch zegt: „In mei leggen alle vogels een ei?”

- Donald Driebeek, Keerbergen -

Dat alle vogels in mei zouden leggen, heeft meer met dichterlijke vrijheid dan met biologie te maken, meneer Driebeek. Heel wat vogels zitten in mei al te broeden op eieren die in april zijn gelegd, maar ei rijmt niet op april, vandaar. Al kan het wel gebeuren dat vroege leggers in mei al aan een tweede leg beginnen, dus is er misschien meer waar van het spreekwoord dan op het eerste gezicht lijkt.

Maar wat bepaalt nu eigenlijk het tijdstip van de leg bij wilde vogels en kippen? Uw Winkelbediende van dienst heeft nog een eindejaarsthesis besteed aan het inwendige van de kip en zou het dus kunnen weten. Helaas was het onderzoek toegespitst op de genetica van het afweersysteem en tijdens het miltonderzoek en de genetische analyses verdween de rest van het dier enigszins uit het blikveld. Dus toch even te rade gaan bij een oude bekende in het laboratorium: Eddy Decuypere, pluimveespecialist aan de KU Leuven — hij weet zeker raad.

„In onze contreien laten vogels zich vooral leiden door de daglengte. Andere variabelen zoals de temperatuur of het voedselaanbod zijn niet zo betrouwbaar. Want die zouden in jaren met een koud voorjaar de vogels te laat aanzetten tot de leg waardoor de jongen te laat klaar zijn voor de trek. Een kosmische constante zoals de daglengte is een betere

Zeitgeber. Die kan vogels er bijvoorbeeld ook voor behoeden om nesten te bouwen in een warm najaar. Want met de winter voor de deur, zouden de jongen weinig overlevingskansen hebben.”

De daglengte werkt in op de hormoonhuishouding van de vogels, zodat ze in de lente aan de voortplanting beginnen. Maar waar-

Tropische vogels zoals de kip leggen het hele jaar door

om is dat dan anders bij de kip? „Mensen hebben kippenrassen geselecteerd met het oog op een lange leg”, weet Decuypere. Kippenkwekers hebben steeds met de dieren voortgekweekt die het langst bleven leggen, en zo zijn huiskippen ontstaan die bijna het hele jaar door leggen. Al houden vooral kippen die buiten leven er in de winter soms wel een poos mee op.

„Bovendien is de kip van oorsprong een tropisch dier. Onze kippen stammen af van het wilde Bankivahoen uit Zuidoost-Azië. Dat komt nog steeds voor in landen als Indonesië en in het zuiden van Indië. Dergelijke tropische vogels zijn voor hun leg veel minder gevoelig voor de daglengte. Bankivahoenders kunnen zich bijna het hele jaar door voortplanten, ze hebben meerdere nesten per jaar.”

Ook de gedomesticeerde kippen in het Westen leggen dus niet alleen in het voorjaar. Veel tamme hoenders blijven zelfs leggen als je hun eieren in het nest laat liggen. Maar ze hebben in veel gevallen de neiging tot broeden verloren; aan de voortplanting komt een broedmachine te pas. Sommige rassen, zoals krieltjes, broeden nog wel.

Nu kunnen eenden of wilde vogels ook wel wat langer eieren blijven leggen als hun legsel steeds wordt weggenomen. Maar dat is beperkt en houdt meestal niet lang aan. Bij natuurlijke vogelsoorten doet het hormoon *prolactine* de leg stoppen wanneer het broeden begint. Eenzelfde hormoon verhindert bij zoogdieren een nieuwe dracht zolang de moeder melk geeft. Kwestie van energie te sparen voor de dringendste taken. Bij tamme kippen kent de leg geen rem. „En in Azië zijn eendenrassen geselecteerd die ook maandenlang kunnen blijven leggen”, weet Decuypere.